

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 407/2011-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 19. októbra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť N. Č., D., Ing. V. R. a P. R., obaja bytom D., zastúpených JUDr. K. B., D., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 680/00, postupom Okresného súdu Považská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 313/2002 a Krajského súdu v Trenčíne v konaní vedenom pod sp. zn. 17 Co 337/2006, 17 Co 338/2006 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť N. Č., Ing. V. R. a P. R. o d m i e t a pre neprípustnosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. júla 2011 (na výzvu ústavného súdu doplnená podaním z 25. júla 2011) doručená sťažnosť N. Č., Ing.

V. R. a P. R. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 680/00, postupom Okresného súdu Považská Bystrica (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 313/2002 a Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 17 Co 337/2006, 17 Co 338/2006.

2. Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností vyplýva, že sťažovatelia (a ich právni predchodcovia) boli žalobcami v súdnom spore o zrušenie a vysporiadanie podielového spoluvlastníctva vedenom pôvodne (od 14. augusta 2000) na Okresnom súde Trenčín a následne (po rozhodnutí krajského súdu z 18. marca 2003 o vylúčení všetkých sudcov Okresného súdu Trenčín a pridelení veci Okresnému súdu Považská Bystrica) na okresnom súde pod sp. zn. 5 C 313/2002. Okresný súd po vykonanom rozsiahlom dokazovaní (v rámci ktorého sa uskutočnili tváromiestna obhliadka a znalecké dokazovania) rozhodol v merite veci rozsudkom č. k. 5 C 313/2002-174 zo 6. marca 2006 a doplňujúcim rozsudkom č. k. 5 C 313/2002-232 z 25. septembra 2006. Na základe odvolaní všetkých účastníkov konania (sťažovateľov podaním zo 14. októbra 2006) konal vo veci krajský súd, ktorý po vykonanom dokazovaní (včítane kontrolného znaleckého dokazovania, obhliadky a zameraní nehnuteľnosti na mieste samom) rozhodol rozsudkom č. k. 17 Co 337/2006-382, 17 Co 338/2006 z 24. novembra 2009 tak, že rozsudok okresného súdu zmenil. Druhostupňový rozsudok napadli žalovaní (v I. až III. rade) 25. januára 2010 dovolaním, o ktorom rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením sp. zn. 5 Cdo 93/2010 z 29. novembra 2010 tak, že zrušil rozsudok krajského súdu z 24. novembra 2009 a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie (súdny spis bol vrátený krajskému súdu 26. januára 2011). Krajský súd uznesením č. k. 17 Co 26/2011-442 a 17 Co 27/2011 z 2. marca 2011 zrušil prvostupňový rozsudok zo 6. marca 2006 a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

3. Sťažovatelia v sťažnosti okrem iného uviedli: *„V predmetnej veci jednoznačne prichádzalo k prietahom zavinenými jednotlivými konajúcimi súdmi. Doposiaľ boli vydané*

dva rozsudky, na základe nezmyselných požiadaviek odporcov a hlavne na základe nepravdivých a zavádzajúcich tvrdení. Súdny spor ohľadne vypořádania a rozdelenia parcely č. 1159/4 pokračuje a vrátil sa do doby, keď bol pred 8 rokmi OS v Považskej Bystrici dňa 20. 03. 2003 ustanovený ten istý znalec Ing. S., ktorého ustanovil OS Považská Bystrica aj dňa 12. 04. 2011... Sťažovatelia zastávajú názor, že jednotlivé konajúce súdy nepostupovali v konaní o zrušení a vypořádání podielového spoluvlastníctva tak, že by ich postupy bolo možné kvalifikovať ako rešpektovanie a dodržiavanie citovaného článku Ústavy a Dohovoru. Naopak prietahy v konaní zo strany jednotlivých konajúcich súdov neboli ničím odôvodnené. Dôsledkom postupu jednotlivých konajúcich súdov je pretrvávajúci stav právnej neistoty... Dotknuté súdy konajú vo veci liknavo, neúnosne a neodôvodnene vec komplikujú tým, že namiesto logického a reálneho rozdelenia veci - pozemku v rovnakom podiele medzi účastníkmi sa zaoberajú návrhmi, nepravdivými a zavádzajúcimi informáciami odporcov, ktoré nemajú žiadne opodstatnenie ani oporu v zákone. Takýto postup konajúcich súdov vedie k už uvádzanej právnej neistote a nervozite sťažovateľov...“

4. Keďže sťažnosť (z 8. júla 2011) nespĺňala zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predpísané náležitosti, ústavný súd listom z 18. júla 2011 vyzval sťažovateľov na odstránenie nedostatkov ich sťažnosti (najmä predloženie splnomocnenia na ich zastupovanie advokátom a preukázanie využitia právneho prostriedku – podanie sťažností na prietahy v konaní adresované predsedom vo veci konajúcich súdov podľa zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o súdoch“), resp. zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej správe súdov“)

5. Sťažovatelia v odpovedi z 25. júla 2011 na výzvu ústavného súdu uviedli: „Konanie o rozdelenie a vypořádanie podielového spoluvlastníctva nehnuteľnosti bolo

začaté na... Okresnom súde Trenčín, a to podaním návrhu zo dňa 14. 08. 2000. Nakoľko podpredseda Okresného súdu Trenčín... je rodinným príbuzným odporcov..., vec bola rozhodnutím Krajského súdu Trenčín preložená na rozhodnutie Okresnému súdu Považská Bystrica. Krajský súd v Trenčíne tak po 20 mesiacoch rozhodol z dôvodu zaujatosti všetkých sudcov Okresného súdu Trenčín. Už v tom čase sme zo strany odporcov čelili vyhrážkam, ktorými nám neustále pripomínali, že podpredseda Okresného súdu Trenčín je ich rodinný príslušník, ktorý sa dobre pozná nielen so sudcami Okresného súdu v Trenčíne (čo vlastne priznali i samotní sudcovia vyjadrením ich zaujatosti), ale tiež so sudcami v Považskej Bystrici... Na základe... uvedeného sme sa práve z dôvodu spornej objektívnosti, resp. nezávislosti Okresného súdu Považská Bystrica rozhodli nepodať sťažnosť na predsedu menovaného súdu, ale sme využili naše zákonom dané právo a požiadali sme v otázke prietáhov v konaní o pomoc verejného ochrancu práv... V súčasnosti, keď je vec po dovolacom konaní opäť vrátená na OS Považská Bystrica, sme sťažnosť na prietahy v zmysle § 3 ods. 7, § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch nepodali, nakoľko sudkyňa, ktorá vo veci aj naďalej rozhoduje (JUDr. L.) je súčasne predsedom Okresného súdu... Z obdobných dôvodov, ako sme vyššie uviedli, sme nepodali ani sťažnosť na prietahy v odvolacom konaní predsedovi Krajského súdu v Trenčíne. Počas odvolacieho konania sme boli svedkami toho, ako sa tesne pred pojednávaním, pred pojednávacou miestnosťou, objavil podpredseda Okresného súdu Trenčín (Mgr. F. B.), ktorý živo komunikoval tak s odporcami ako aj so sudcami rozhodujúcimi vo veci. Máme za to, že ak všetci sudcovia Okresného súdu Trenčín vyjadrili svoju zaujatosť práve kvôli príbuzenskému vzťahu medzi Mgr. B. (podpredseda OS Trenčín) a odporcami, potom s prihliadnutím na skutočnosť, že OS Trenčín a KS Trenčín sídlia v jednom meste je zrejmé, že aj tu mal uvedený príbuzenský vzťah veľký vplyv. Navyše v konaní pred Krajským súdom Trenčín odporcov vo veci zastupoval syn menovaného podpredsedu Okresného súdu Trenčín, Mgr. M. B...“

6. Verejný ochranca práv v „Upovedomení o výsledkoch vybavenia podnetu“ sp. zn. 1189/2006/VOP z 5. mája 2006 v zásadnom uviedol: „Neprimeraná dĺžka predmetného konania bola v podstatnej miere spôsobená právnou a faktickou zložitnosťou veci... Vzhľadom na uvedené skutočnosti som dospel k záveru, že postupom Okresného súdu Považská Bystrica v konaní, vedenom pod sp. zn. 5 C 313/02, nie je preukázané porušenie

základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov... Chápem, že vzhľadom na Vašu zložitú situáciu si želáte, aby príslušný súd rozhodol vo veci čo najskôr a odstránil tak právnu neistotu, v ktorej sa nachádzate. S porozumením preto vnímam Vašu snahu využiť všetky možnosti podpory pri vyriešení Vášho problému a teda aj skutočnosť, že ste sa na mňa obrátili s podnetom. Váš podnet som preskúmal v rozsahu, v akom mi to umožňuje zákon č. 564/2001 Z. z. Vo veci termínu vydania konečného rozhodnutia v predmetnom konaní vo Váš prospech Vám však nemôžem poskytnúť pomoc...“

7. Sťažovatelia (z dôvodov uvedených v bodoch 5 a 6) požiadali ústavný súd, aby pri posudzovaní ich sťažnosti prihliadol na ustanovenie § 53 ods. 2 (keďže nesplnili podmienku podľa § 53 ods. 1) zákona o ústavnom súde („V zmysle ustanovenia § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde Ústavný súd neodmietne prijatie sťažnosti, aj keď sa nesplnila podmienka podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde, ak sťažovateľ preukáže, že túto podmienku nesplnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa. S poukazom na toto zákonné ustanovenie uvádzame, že z našej strany nedošlo k podaniu sťažnosti na prietahy v konaní jednotlivým predsedom príslušných súdov z dôvodov, ktoré veríme, že Ústavný súd posúdi ako dôvody hodné osobitného zreteľa...“).

8. Sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„Ústavný súd vyslovuje, že nekonaním Okresného súdu Trenčína, Okresného súdu v Považskej Bystrici a Krajského súdu v Trenčína vo veci sťažovateľov... došlo k porušeniu ich ústavného práva na prerokovanie veci bez prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy... a čl. 6 ods. 1 Dohovoru... Ústavný súd priznáva sťažovateľom 1/, 2/ a 3/ titulom porušenia ich základného práva finančné zadosťučinenie vo výške 1000,00 EUR za každý rok trvania súdneho konania... Sťažovateľom sa priznáva tiež náhrada trov právneho zastúpenie vo výške 454,- Eur...“

II.

9. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

11. Podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh prerokuje bez prítomnosti sťažovateľa a skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy, návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Odmietnuť môže aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

12. Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť podľa čl. 127 ústavy nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

13. V prípadoch sťažností podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, v ktorých je namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru) v konaní pred všeobecným súdom, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou vyžaduje preukázanie využitia právneho prostriedku, na uplatnenie ktorého mal sťažovateľ právo podľa § 17 ods. 1 zákona o štátnej správe súdov a od 1. apríla 2005 podľa § 3 ods. 7 a § 62 a nasl. zákona o súdoch.

14. Ústavný súd už viackrát rozhodol (m. m. I. ÚS 21/99, IV. ÚS 153/03, I. ÚS 33/05), že účelom práva účastníka konania pred všeobecným súdom podať sťažnosť na prietahy v konaní je poskytnutie príležitosti tomuto súdu, aby sám odstránil protiprávny

stav zapríčinený porušením základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Ústavný súd preto o sťažnosti, ktorou je namietané porušenie základného podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, koná iba za predpokladu, ak sťažovateľ preukáže, že využil označené právne prostriedky, ktoré mal do 19. augusta 2009 k dispozícii podľa zákona o štátnej správe súdov a v súčasnosti podľa zákona o súdoch, alebo ak sa preukáže, že sťažovateľ túto podmienku nespĺnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa (§ 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

15. Podľa názoru ústavného súdu sa podanie sťažnosti na prietahy v konaní v zmysle citovaných zákonov zásadne považuje za účinný prostriedok ochrany takých základných práv, ktoré súvisia so základným právom na súdnu ochranu, ako aj so základným právom na konanie bez zbytočných prietáhov (napr. IV. ÚS 153/03, IV. ÚS 278/04). Účinnosť takého právneho prostriedku ochrany pred zbytočnými prietahmi v súdnom konaní potvrdzuje aj znenie zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý vo viacerých ustanoveniach zdôrazňuje povinnosť sudcu konať bez zbytočných prietáhov a ustanovuje za také prietahy aj disciplinárnu zodpovednosť [§ 2 ods. 2, § 30 ods. 4, § 52 ods. 1, § 116 ods. 1 písm. b) a § 118 ods. 1 citovaného zákona]. Podobne aj zákon o súdoch v § 64 ods. 1 ustanovuje, že „Účelom vybavovania sťažnosti je zistiť, či v danej veci boli spôsobené prietahy v konaní...“. V zmysle prvej vety druhého odseku citovaného zákonného ustanovenia „Orgán, ktorý vybavuje sťažnosť, je povinný na účel zistenia stavu veci prešetriť všetky skutočnosti.“. Napokon podľa tretieho odseku predmetného zákonného ustanovenia „Ak orgán poverený vybavovaním sťažnosti zistí, že sťažnosť je dôvodná, prijme a zabezpečí vykonanie opatrení na odstránenie nedostatkov, ak je to potrebné, vyvodí za vzniknuté nedostatky voči zodpovedným osobám dôsledky.“.

16. V súvislosti s tým ústavný súd poznamenáva, že vyčerpanie opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv a slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je oprávnený podľa osobitných predpisov, je jedným z atribútov prípustnosti sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1

ústavy, a teda podmienkou konania vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom.

17. Špecifickosť sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy teda spočíva okrem iného aj v tom, že k jej podaniu môže zásadne dôjsť až subsidiárne. Zmysel a účel zásady subsidiarity vyplýva aj z toho, že ochrana ústavnosti nie je a ani z povahy veci nemôže byť iba úlohou ústavného súdu, ale je takisto úlohou všetkých orgánov verejnej moci, v tom rámci predovšetkým všeobecného súdnictva. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti inštitucionálny mechanizmus, ktorý nastupuje až v prípade zlyhania všetkých ostatných do úvahy prichádzajúcich orgánov verejnej moci.

18. Sťažovatelia v prerokúvanej veci nespĺnili požiadavku namietania priet'ahov v konaní pred orgánom štátnej správy súdov ani nepreukázali, že ju nespĺnili z dôvodov hodných osobitného zreteľa (§ 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde). V nadväznosti na to ústavný súd dodáva, že „povinnosť vyčerpania dostupných a účinných prostriedkov ochrany základných práv a slobôd, porušenie ktorých sťažovateľ pred ústavným súdom namieta, tiež vyžaduje, aby sťažovateľ konal v súlade s pravidlami, ktoré s uplatnením daného prostriedku súvisia“.

19. Dôvody uvádzané sťažovateľmi v bode 5 (v podstate zaujatosť vo veci konajúcich sudcov) nekvalifikuje ústavný súd ako dôvody hodné osobitného zreteľa (§ 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde) už aj z toho dôvodu, že sťažovatelia mohli v priebehu doterajšieho konania (na okresnom súde a aj krajskom súde) uplatniť námietku zaujatosti proti sudcovi/sudcom týchto súdov podľa § 15 a nasl. zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov, ak mali pochybnosti o ich nezaujatosti. Túto možnosť však sťažovatelia nevyužili. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje tiež na skutočnosť, že v posudzovanej veci doteraz konali Okresný súd Trenčín, okresný súd, krajský súd a najvyšší súd, teda štyri rôzne súdy, voči ktorým súdom sťažovatelia ani raz nenamietali priet'ahy v konaní (nečinnosť) tak, ako to ukladá zákon o súdoch (*vigilantibus iura scripta sunt*).

20. Nad rámec veci ústavný súd dodáva, že posudzovaná dĺžka konania (od času začatia konania pred okresným súdom) – vzhľadom na skutočnosť, že (i) vo veci bolo rozhodnuté v troch stupňoch a následne ostatným rozhodnutím krajský súd zrušil a vrátil vec okresnému súdu (pozri bod 2) a že (ii) ide o skutkovo náročnú vec (v závislosti od znaleckého dokazovania) – bola v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu na hrane jej ústavnoprávnej relevancie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. októbra 2011